

โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้นำในภาษิตลาว¹

The Laotian's Worldview about Leaders from Proverbs

สุภาพร คงศิริรัตน์²

Supaporn Kongsirirat

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง โลกทัศน์ของคนลาวจากภาษิต
ภายใต้ชุดโครงการวิจัยโลกทัศน์ของอาเซียนจากภาษิตซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากเงิน
งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัยนเรศวร ปี 2556

²รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้นำหรือผู้ปกครองจากภาษิต ที่มีการพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาลาว โดยอาศัยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า คนลาวมีโลกทัศน์ว่าประเทศต้องมีผู้นำปกครองเพื่อเป็นศรีสง่าและเพื่อป้องกันศัตรูให้แก่บ้านเมือง ดังนั้นผู้นำจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศ ทั้งนี้ผู้นำสูงสุดควรมีเพียงคนเดียวเท่านั้นแต่ต้องไม่ใช่อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรม ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ มีความใจกว้าง และต้องรู้จักวางตัวให้เหมาะสม นอกจากนี้ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องมีความรัก ความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง ต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของประเทศชาติและของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ของตน อีกทั้งมีความเมตตาต่อประชาชนและต้องตระหนักว่าประชาชนมีบุญคุณกับตน ทั้งนี้ผู้ปกครองต้องเคารพในฮีตบ้านคองเมือง และที่สำคัญก็คือ คนลาวมีโลกทัศน์ว่าคนที่จะเป็นผู้นำปกครองคนอื่นนั้น ต้องได้รับความเห็นชอบและการยอมรับทั้งจากครอบครัวและคนรอบข้างด้วย โลกทัศน์ดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการนำขนบประเพณีแบบจารีตในอดีต คือ ฮีต-คอง มาผสมผสานหลอมรวมกับภูมิหลังด้านการเมืองการปกครองของลาว

คำสำคัญ : ลาว โลกทัศน์ ผู้นำ ผู้ปกครอง ภาษิต

Abstract

The purpose of this study is to examine the Laotian worldview about leaders or rulers from proverbs which are published in Lao language. The study reveals that the state should have only one leader since the leader represents a state dignity and guardian. Leaders must have ruling knowledge, capability, and leadership qualities. The rulers should be ethical, and grateful to their people and their country. Moreover, they should be more concerned on people's benefits than their own. In addition, a person in the leadership position must have the approval of his or her family and society. In conclusion, the Laotian's worldview is as reflected in the focus on proverbs the vivid integration of Heet-korng or traditional way of life and political background.

Keywords : Lao worldviews leader ruler proverb

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เป็นประเทศที่ผ่านการปกครองหลากหลายรูปแบบ นับแต่ยุคราชอาณาจักรล้านช้างในอดีตที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อราชอาณาจักรล้านช้างล่มสลาย ราชอาณาจักรลาวได้แตกแยกเป็น 3 อาณาจักร ได้แก่ ล้านช้างหลวงพระบางทางตอนเหนือ ล้านช้างเวียงจันทน์ทางตอนกลาง และจำปาศักดิ์ทางตอนใต้ ทั้ง 3 อาณาจักรนี้ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การควบคุมของสยาม (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, 2548, หน้า 8) เมื่อมหาอำนาจตะวันตกได้แผ่อิทธิพลเข้าสู่เอเชีย ลาวได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และได้เปลี่ยนผ่านมาเป็นญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม ฝรั่งเศสได้กลับเข้ามาปกครองประเทศลาวอีกครั้ง หลังจากฝรั่งเศสแพ้สงครามที่เดียนเบียนฟูและถอนทัพออกจากอินโดจีนฝรั่งเศส ลาวได้รับเอกราชปกครองตนเองโดยมีกษัตริย์ปกครอง แต่ประเทศก็ไม่มีความสงบเนื่องจากมีความขัดแย้งภายในประเทศเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ลาวถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือลาวฝ่ายขวาและลาวฝ่ายซ้าย โดยลาวฝ่ายขวามีมหาอำนาจค้ำหนุนนิยมนิยมนเสรี คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำและให้การสนับสนุน ส่วนลาวฝ่ายซ้ายมีกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ได้แก่สหภาพโซเวียต จีน และเวียดนามเหนือในขณะนั้นให้การสนับสนุน โดยทั้งสองฝ่ายใช้ประเทศลาวเป็นสมรภูมิในการสู้รบ ในที่สุดคอมมิวนิสต์เป็นฝ่ายได้รับชัยชนะเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ลาวจึงเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมภายใต้การบริหารของพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดคือพรรคประชาชนปฏิวัติลาว (PRD) และเปลี่ยนชื่อประเทศจากราชาอาณาจักรลาวเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือเรียกโดยย่อว่า “สปป.ลาว” หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองไปได้ระยะหนึ่งระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ทำให้ สปป.ลาวประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2554) ดังนั้นในปี พ.ศ. 2529 เจ้าสุภานุวงศ์ซึ่งเป็นผู้นำประเทศในขณะนั้น ได้ตัดสินใจนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาใช้ร่วมกับระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมโดยลาวเรียกยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า “ยุคจินตนาการใหม่ (New Economic Mechanism : NEM)” นับตั้งแต่นั้นมา (ศูนย์ข้อมูลองค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, 2013)

นอกจาก ประเทศ สปป.ลาว จะผ่านระบอบการปกครองที่หลากหลายรูปแบบแล้ว ประชากรในประเทศ สปป. ลาว ยังประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายด้วย กล่าวคือ ประชากรประมาณ 6.3 ล้านคนของประเทศ สปป.ลาวประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์จำนวน 49 กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจำแนกตามภาษา (ethno-linguistic group) ได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มชาติพันธุ์ลาว-ไท กลุ่มชาติพันธุ์มอญ-เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง-เมี่ยน และกลุ่มชาติพันธุ์จีน-ทิเบต (Lao P.D.R. Embassy to Thailand, September 17, 2012) ประชากรทั้ง 4 กลุ่มชาติพันธุ์ภาษานี้ จำแนกตามลักษณะภูมิประเทศที่กลุ่มชาติพันธุ์อยู่อาศัยได้ 3 กลุ่ม คือ ลาวลุ่ม ซึ่งเป็นลาวแท้ ๆ ได้แก่ ลาวที่อาศัยอยู่ตามที่ราบลุ่มใกล้แม่น้ำโขง เช่น ไทลาว ไทเหนือ ไทแดง ไทขาว ผู้ไท ลาวพวน ไทลื้อ เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด กลุ่มที่สองคือ ลาวเทิง ได้แก่ ชมุซึ่งเป็นกลุ่มชนที่อาศัยบนพื้นที่ระดับความสูงไม่เกิน 1,000 เมตร เช่น สีดาบ่าวะละแนต เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรของประเทศ กลุ่มที่สาม ได้แก่ ลาวสูง เป็นพวกชาวเขาที่อาศัยอยู่บนเทือกเขาสูง ส่วนใหญ่เป็นม้งและเผ่าอื่นๆ เช่น มูเซอ ก่อ กุย เป็นต้น (Lao P.D.R. Embassy to Thailand, September 17, 2012)

การที่ สปป.ลาว ผ่านการปกครองหลากหลายระบอบ คนลาวจึงผ่านผู้นำหรือผู้ปกครองในหลากหลายรูปแบบ ประกอบกับความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกปกครอง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนลาวมีโลกทัศน์เกี่ยว

กับผู้นำหรือผู้ปกครองของเขอย่างไร ทั้งนี้ แนวทางหนึ่งในการศึกษาโลกทัศน์ ได้แก่ การศึกษาจากภาษิต เพราะสำนวน ภาษิตเป็นสิ่งที่เกิดมีขึ้นเอง และเป็นสิ่งที่คนในสังคมได้ยอมรับแล้ว จึงใช้กันอย่างแพร่หลาย ไม่ใช่เกิดจากความพยายามของนักปราชญ์คนใดคนหนึ่งเป็นผู้แต่งขึ้น สำนวน ภาษิตจึงเป็นสมบัติของประชาชนทั่วไป เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ประชาชนทั่วไปยอมรับนับถือ ว่าเป็นความดีหรือความจริง (สุริยา รัตนกุล, 2540, หน้า 53-54) บทบาทของภาษิตจึงมิใช่เพียงแคเป็นคติสอนใจ หรือให้แง่คิดเท่านั้น แต่ยังสะท้อน วิถีชีวิต ความคิด ความเป็นตัวตน (อัตลักษณ์) ของชาติที่เป็นเจ้าของภาษิตด้วยสอดคล้องกับคำกล่าวของ รัชนิ ซอโสติถิกุล (2534, หน้าคำนำ) ว่า “การศึกษาภาษิตของชาติต่าง ๆ นั้น จะทำให้เราเข้าใจความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และอุดมคติของชาตินั้น ๆ” ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองหรือผู้นำจากภาษิตเพื่อที่จะได้เข้าใจคนลาวได้ดียิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองว่าเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองจากภาษิตนี้ อาศัยข้อมูลจากภาษิตลาวที่มีการพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาลาวจำนวน 8 เล่ม ได้แก่

1. คำผญาสุภาพสิด ของเจือง ทองสะหวั่น (2010)
2. คำสุภาพสิดพื้นเมืองลาว ของดวงจัน วันนะบุบผา (2009)
3. ผะหยาลาวล้านช้าง ของบุญมี กันยา (2010)
4. วันนะคะดีบุรานลาว ผาย่อย ของบุญยก แสนสุนทอน (2008)
5. กาบปุ่สอนหลานและหลานสอนปุ่ ของบุญเลิด ทัมมะจัก และดวงจัน วันนะบุบผา (2008)

6. สุพาสิตบุราน ของมะหาสีลา วีระวงส์ (2000)
7. คำบุราน ของหมพัน รัตตะนวง (2007)
8. คะติคำคม ของอ่อนสี ปะชาว (2007)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รวบรวม ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโลกทัศน์ ผู้ปกครอง และภาชิตลาวที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาลาว
2. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของโลทัศน์
3. สรุปผลของการศึกษาค้นคว้าในรูปของการพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิดที่ สุภาพร คงศิริรัตน์ (2553, หน้า 12) ได้ประมวลสังเคราะห์ไว้ ความว่า

โลกทัศน์ (Worldview) หมายถึงทัศนะในการมองโลกและสังคมของบุคคล เป็นภาพของโลกหรือสังคมที่บุคคลรับรู้โดยผ่านกระบวนการและระบบวิธีคิดในการประเมินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพื้นฐานอันหล่อหลอมจากวัฒนธรรมแวดล้อมในสังคมที่บุคคลนั้นเติบโตมาอันได้แก่ทัศนะ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม ทั้งของบุคคลและของสังคมนั้น ๆ โลกทัศน์จึงเป็นตัวกำหนดทิศทางชีวิตของแต่ละคน อีกทั้งเป็นตัวกำหนดทิศทางสังคมของมนุษย์ด้วย การศึกษาโลกทัศน์จึงเป็นการศึกษาทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันหล่อหลอมจากความรู้และประสบการณ์โดยส่วนตัวและจากสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมที่สั่งสม สืบทอดจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การศึกษาโลกทัศน์เป็นการพยายามทำความเข้าใจว่ากลุ่มคนที่เรากำลังศึกษาอยู่นั้นมองสังคมและโลกรอบ ๆ ตัวเขาอย่างไร

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า คนลาวมีโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้นำในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศ คนลาวมีโลกทัศน์ว่าประเทศจำเป็นต้องมีผู้นำปกครองบริหารบ้านเมืองเพื่อจะได้เป็นที่เกรงขามและเพื่อป้องกันศัตรูมารุกราน สะท้อนจากภาพิตที่เปรียบเทียบประเทศที่ปราศจากผู้นำเหมือนกับบ้านที่ปราศจากหน้าจั่ว นกกาก็จะสามารถบินเข้ามาในบ้านได้ หรือบ้านที่ปราศจากรั้ว สัตว์ร้ายก็จะลวงล้ำเข้ามาในบ้านได้เช่นกัน ดังคำว่า “ເຮືອນບໍ່ມີສີໜ້າ ກາບິນມາມັນຊິລ່ວງ ຮັບບໍ່ມີໄມ້ລ້ອມ ສັດຊີເຂົ້າລ່ວງໃນ” - เรือนบ่มีสีหน้า (จั่ว) กาบินมามันฉิล่วง รั้วบ่มีไม้ล้อม สัตว์ชีเข้าลวงใน” (อ่อนสี ปะชาว, 2007, หน้า 67) และอีกบทหนึ่งเปรียบเทียบประเทศที่ปราศจากผู้นำเสมือนหนึ่งหนองน้ำที่ปราศจากขอนไม้ลอยเป็นเครื่องกีดขวาง คนก็สามารถล่องล้ำเข้ามาตกแหจับปลา หรือแม่น้ำที่ไม่มีจะระเชือกอยู่อาศัย ย่อมไม่เป็นที่เกรงกลัวของคน ความว่า “ໝອງບໍ່ມີຂອມຂວ້າງ ຊາວແຫ່ບໍ່ມີຫຍ່ອນມືອແລ້ວ” - หนองบ่มีขอบขวาง (ขวาง) ชาวแหบ่มีหย่อนมือแล้ว น้ำบ่มีเืองภແຂ້ ຄົນໃບກໍ່ບໍ່ກົວ - น้ำบ่มีเือกแข้ (จะเข้) คนใบ้ (โง่) ก็บ่กลัว” (บุญยก แส่นสุนทอน, 2008, หน้า 34) ดังนั้น ผู้นำในฐานะผู้ปกครองประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะนอกจากจะทำหน้าที่ปกป้องประเทศแล้ว ยังเป็นศรีสง่าแห่งประเทศด้วย สะท้อนจากภาพิตที่เปรียบเทียบประเทศเหมือนกับผืนนาซึ่งจำเป็นต้องมีเหมืองนา หรือคลองส่งน้ำที่ผันน้ำจากแม่น้ำไปสู่แปลงนาสำหรับการเพาะปลูก เหมืองนาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการทำนา ความว่า “ງາມແຕ່ເຂົ້າ ເຮັດນາມີເໝືອງ ງາມແຕ່ເມືອງ ມີເຈົ້າຜູ້ໜຶ່ງ - ງາມແຕ່ຂ້າວ ເຮັດ (ทำ) ນາມີເໝືອງ (คลอง) ງາມແຕ່ເມືອງ ມີເຈົ້າຜູ້ໜຶ່ງ” (บุญเลิด ทัมมะจัก และดวงจัน วันนะบุบผา, 2008, หน้า 9)

2. ผู้นำสูงสุดของประเทศควรมีเพียงคนเดียว ในทัศนะของคนลาว นั้น แม้ว่าผู้ปกครองประเทศจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบ้านเมือง แต่ผู้นำหรือผู้ปกครองสูงสุดควรมีเพียงคนเดียวเท่านั้น โดยเปรียบเทียบประเทศเหมือนกับแปลงนา และผู้นำเสมือนกับเหมือนนาหรือคลองส่งน้ำว่า หากผืนนามีเหมืองส่งน้ำสองเหมืองอยู่ในแปลงเดียวกัน หรือบ้านที่มีเขยสองคนอยู่ร่วมในบ้านเดียวกัน นั้นไม่ดี ทั้งยังเปรียบเทียบประเทศที่มีผู้นำหลายคนเหมือนกับการมีเทวดาหลายองค์ มาช่วยคุ้มครองย่อมทำให้เปลืองเครื่องเซ่นไหว้ หรือเปรียบผู้นำกับต้นไม้ใหญ่ หลายต้นที่ต้องสิ้นเปลืองมิดและขวานหลายเล่มในการตัด เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งไม่ดี ดังความว่า “**ນາສອງເມືອງ ເມືອງສອງເຈົ້າ ຢ້າວສອງເຂີຍ ຄະລຳ** - **ນາສອງເມືອງ** (คลองส่งน้ำในนา) **ເມືອງສອງເຈົ້າ** หย้าว (เรือน) **ສອງເຂີຍ ຄະລຳ** (ไม่ดี)” (มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 16) และ “**ຫລາຍຜີເບືອງໄກ່ ຫລາຍໄມ້ໄຫຍ່ ເບືອງພ້າເບືອງຂວານ**- **ຫລາຍຜີເປື່ອງໄກ່ ຫລາຍໄມ້ໃຫຍ່ ເປື່ອງພ້າ (ມິດ) ເປື່ອງຂວານ**” (บุญมี กันยา, 2010, หน้า 22)

ทั้งนี้ เนื่องจากนาที่มีเหมืองส่งน้ำสองเหมืองอยู่ในแปลงเดียวกัน นอกจากจะเสียพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกข้าวแล้ว เมื่อมีการผันน้ำทดเข้านาโดยผ่านคลองจากต้นน้ำมาปลายน้ำ ปริมาณของน้ำที่เข้านาจะมีมากเกินไปทำให้น้ำท่วมนาข้าวเสียหาย ในทำนองเดียวกัน บ้านที่มีเขยสองคนอยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ย่อมมีปัญหา ทั้งนี้เพราะลักษณะครอบครัวของลาวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก (จารุวรรณ เชาวน์วม, 2542, หน้าบทคัดย่อ) การที่แต่งลูกเขยเข้ามาอยู่ร่วมบ้านเดียวกันกับพ่อตาแม่ยายถึงสองคนย่อมเกิดปัญหากระทบกระทั่งกัน จนทำให้ผิดพ้องหมองใจกันได้ง่าย สภาพการณ์ดังกล่าวย่อมทำให้ครอบครัวอยู่ไม่เป็นสุข ดังนั้นประเทศที่มีผู้นำสูงสุดสองคนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง สะท้อนจากภาษิตที่เปรียบผู้นำกับพญาเสือซึ่งเป็นเจ้าป่ามีอำนาจ ไม่อาจอยู่ร่วมกันในถ้ำแห่งเดียวกันได้ ความว่า “**ສອງພະຍາເສືອ ຢູ່ຖ້ຳເຄືອກັນບໍ່ໄດ້-ສອງພຼາເສືອ ຢູ່ຖ້ຳເຄືອກັນບໍ່ໄດ້**” (เจื่อง ทองสะพาน, 2010, หน้า 47) อีกประการหนึ่ง การมีผู้นำ

ที่มีอำนาจในการปกครองสูงสุดสองคนทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง นอกจากไม่สามารถบริหารบ้านเมืองได้เต็มที่แล้วยังก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้นำด้วยกันเอง ทั้งยังส่งผลโดยตรงให้บริวารผู้ใต้ปกครองและประชาชนเกิดความขัดแย้งกันด้วย เพราะธรรมชาติของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีตำแหน่งเป็นผู้นำปกครองบ้านเมือง ย่อมต้องการอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวเพื่อจะได้บริหารบ้านเมืองตามแนวทางหรือนโยบายของตนได้อย่างเต็มที่ หากต้องมาครองอำนาจร่วมกับคนอื่นย่อมมีการกระทบกระทั่งขัดแย้งกันได้ ดังที่พรนพ พุกกะพันธุ์ (2542, หน้า 187-190) ได้กล่าวถึงสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งภายในองค์กรว่า “มักมาจากลักษณะงานที่ต้องเกี่ยวข้องกันและความขัดแย้งมักจะทวีความรุนแรงมากขึ้น”

นอกจากนี้ ความขัดแย้งระหว่างผู้นำที่ปกครองประเทศย่อมเป็นผลโดยตรงให้บริวารผู้ใต้บังคับบัญชามีความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่ และทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่บริวาร ส่งผลให้ประชาชนเดือดร้อน สะท้อนจากภาษิตที่เปรียบเทียบความเดือดร้อนของประชาชนที่เป็นผลมาจากความขัดแย้งของผู้ปกครองว่า เหมือนควายชนกันแต่หญ้าแพรกกลับแหลกลาญ ความว่า “ถายฉินถาย ฉัษย้าแพด - ควายชนควาย แพ้หญ้าแพรก” (บุญยก แสนสุนทอน, 2008, หน้า 28) และเปรียบเทียบกับกษัตริย์สามองค์ชนช้างกันที่กลางเมือง ทำให้เกิดเสียงสะท้อนเลือนลั่นถึงฟ้า คนที่เดือดร้อนคือประชาชนแต่ไม่สามารถเอ่ยปากบอกใครได้ ความว่า “สามพะยาฉินฉ้างทางเมือง ฟ้าฉิลัม ปวงปะชาไผ่น้อย ถายไ้อ์ปากบ่เป็น - สามพะยาชนช้าง กลางเมืองฟ้าฉิลัม ปวงปะชาไพร่น้อย ครางไ้อ์ปากบ่เป็น (พูดไม่ออก)” (บุญมี กันยา, 2010, หน้า 29) ภาษิตอีกบทหนึ่งของเงื่อง ทองสะพาน (2010, หน้า 47) และหมพัน รัตตะนะวง (2007, หน้า 97) ก็กล่าวไว้ตรงกัน ความว่า

เจ้านายอำนาจกำ

ยึดไทยเสมอกัน

เจ้านายอำนาจกล้า

ยศใหญ่เสมอกัน

ໝາຍປູນປອງຄອງເມືອງ

ໝາຍປູນປອງກອງເມືອງ

ໄຜກໍ່ມີແຜນໄວ້

ໄຜ (ໄຮ) ກໍ່ມີແຜນ (ຄິດ)ໄວ້

ເຈົ້າຂ້ອຍກໍ່ແກ່ງກ້າ

ເຈົ້າຂ້ອຍ (ບຣິວາ) ກໍ່ແກ່ງກ້າ

ສ່ວນມະນຸດໂງ່ແກ່ງຈຳ

ສ່ວນມະນຸດໂງ່ແກ່ງຈຳ

ນາຍໃຫຍ່ຫຍິບມິດຣວ

ນາຍໃຫຍ່ຫຍິບມືເດຍວ

ເກັບເກນພົນລະເມືອງເຂົ້າ

ເກັບເກນພົນລະເມືອງເຂົ້າ

ຫລາຍປີກໍ່ບໍ່ແລ້ວ

ຫລາຍປີກໍ່ບໍ່ແລ້ວ (ໄມ້ສິ້ນສຸດ)

ความขัดแย้งแย่งแย่งอำนาจระหว่างผู้นำ นอกจากจะส่งผลให้ผู้ที่ปกครองมีความขัดแย้งแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันแล้ว ยังส่งผลให้บ้านเมืองอยู่ในสภาพที่แตกแยก สุดท้ายคนที่ได้รับความเดือดร้อนคือประชาชน ความว่า (มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 32)

ບ້ານເມືອງຂ້ອນ

ບ້ານເມືອງຂ້ອນ (ຂາດແຄນ/ລຳບາກ)

ເມືອງຂວາໄດ້ໄກ່ໂຈມ

ເມືອງຂວາໄດ້ໄກ່ໂຈມ (ຕົວຜູ້)

ເມືອງຊອງໄດ້ໄກ່ແຈ້

ເມືອງຂອງໄດ້ໄກ່ແຈ້

ภาชิตยังสะท้อนโลกทัศน์ของคนลาวว่า คนที่เป็นผู้นำปกครองบ้านเมืองต้องเป็นผู้นำที่แท้จริงไม่ใช่หุ่นเชิดของใคร โดยเปรียบเทียบผู้นำที่ไร้อำนาจเป็น

ໄຜ່ພົນໂດຍດ້າມ

ໄຜ່ພົນໂດຍດ້າມ (ເສມອ ເທົ່າກັນ)

ໃນໃຈຄົນລະເຍີຍງ

ໃນໃຈຄົນລະເຍີຍງ (ອຸ່ງ)

ໝາຍມ້ວນມຸດກັນ

ໝາຍມ້ວນມຸດ (ຕື່ລອຍຢ່າງແຮງ) ກັນ

ຮ້າຍຍິ່ງກວ່າສັດ

ຮ້າຍຍິ່ງກວ່າສັດ

ຄຽດກັນຄວນບ້າ

ເຄີຍ (ໂຄຣ) ກັນຄວນບ້າ

ເປັນທະຫານຕິດອ່ອຍ

ເປັນທະຫານຕິດອ່ອຍ

ຕາຍນັ້ນແມ່ນປະຊາ

ຕາຍນັ້ນແມ່ນ (ຄື) ປະຊາ

ຊຸມກວາມຍາດໄຜ່

ຊຸມກວາມ (ຜູ້ປະກອບ) ຍາດ (ແຍ່ງ) ໄຜ່

ເມືອງຊ້າຍໄດ້ໄກ່ຍອງ

ເມືອງຊ້າຍໄດ້ໄກ່ຍອງ (ຕົວເມືຍ)

ຄືອຊິແພ້ໄຜ່ເມືອງ

ຄືອຊິແພ້ໄຜ່ເມືອງ

เพียงหุ่นเชิดของคนอื่นเหมือนกับการเอาไพร่มาเชิดเป็นขุนนางปกครอง หรือเอาเด็กน้อยซึ่งไม่รู้หลักธรรมใดๆ มาเป็นพระ หรือเอาพระที่ขาดภูมิธรรมและความรู้มาเป็นเจ้าอาวาสปกครองวัด เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถบริหารบ้านเมืองได้ ความว่า “ໄພ້ມ້ອຍເປັນອາດຍາ ຫົວຕາເປັນເຈົ້າວັດ - ໄພ້ນ້ອຍເປັນອາຊຽາ (ขุนนาง) ຫົວຕາ (พระ) ເປັນເຈົ້າວັດ” (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 2007, หน้า 39) และ “ເດັກມ້ອຍເປັນຫົວຕາ ຫົວຕາເປັນເຈົ້າວັດ - ເດັກນ້ອຍເປັນຫົວຕາ ຫົວຕາເປັນເຈົ້າວັດ” (อ่อนสี ปะชาวง, 2007, หน้า 68) ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นผู้นำตัวจริงที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการปกครองบ้านเมืองเพื่อบ้านเมืองจะได้เจริญรุ่งเรือง ดังความว่า “ຂຸມໃຈອຳນາດກ້າ ບ້ານເມືອງຮຸ່ງເຮືອງ - ຂຸມໃຈອຳນາດລ້າ ບ້ານເມືອງຮຸ່ງເຮືອງ” (บุญยก แสนสุนทอน, 2008, หน้า 10)

3. **ไม่ใช่อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรม** แม้ว่าคนลาวต้องการผู้นำที่แท้จริงที่มีอำนาจในการบริหารบ้านเมือง แต่ผู้ปกครองต้องไม่หลงระเหินว่าตนเป็นเจ้านายมีอำนาจเหนือคนอื่น แล้วใช้อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรม ดังความว่า “ໄດ້ເປັນໄຫຍ່ ຢາລິມໄພ້ຫລົງໂຕ - ໄດ້ເປັນໃຫຍ່ ອຢ່າລິມໄພ້ຟຣ່ອງຕົວ” (เจื่อง ทองสะหวัน, 2010, หน้า 63) โดยภาคิตได้เปรียบเทียบผู้นำที่หลงตนหลงอำนาจว่าเหมือนกับการได้ขี่ช้างแล้วเชิดหน้าเชิดศีรษะ ด้วยหลงคิดว่าตนเองอยู่เหนือผู้อื่น ในที่สุดก็จะตกจากหลังช้าง คือการหมดอำนาจวาสนาและยศศักดิ์ ความว่า (เจื่อง ทองสะหวัน, 2010, หน้า 23)

ຄັນໄດ້ຂີ່ຊ້າງແກ້ວ ຢ່າໄດ້ເບີດດັງເຫີນ

ครันได้ขี่ช้างแก้ว อย่าได้เบิด (แหงน/เงย) ดั่ง (จุมก) เเหิน (เหิร)

ຢ່າໄດ້ເຊີບເຊີບຫົວ ແຍ່ງອານຊີຟາລຶ້ມ

อย่าได้เขิบ ๆ (เชิด) หัว แຍ่งอานชีฟาหลั่ม

ทั้งนี้ ผู้ปกครองต้องไม่ใช่อำนาจไปทำในสิ่งที่ไม่ชอบธรรม เช่น กดขี่ข่มเหงราษฎร สะทอนจากภาคิตที่เปรียบเทียบผู้ปกครองกับสัตว์ใหญ่อย่างช้างซึ่งมีกำลังมาก แต่กลับใช้กำลังหรืออำนาจกดขี่ข่มเหงสัตว์เล็กอย่างนก

ซึ่งหมายถึงประชาชนจนไม่กล้าเรียกร้องขอความเป็นธรรมใดๆ เพราะถูกเหยียบปากไว้ ดังคำว่า “**ถิ่นช้างยุบปากบึก** - ดินช้างเหยียบปากนก” (หุมนัน รัตตะนวง, 2007, หน้า 23) ภาชิตสะท้อนว่าหากผู้ปกครองใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ชอบธรรม ย่อมขาดความชอบธรรมในการปกครอง บริวารและประชาชนก็จะไม่ยอมรับให้ปกครอง ในที่สุดบริวารก็จะหนีหายไปหมด ดังภาชิตที่เปรียบผู้ปกครองเหมือนกับ “**ขี้ก้อนใหญ่**” ซึ่งปกติย่อมเป็นที่ต้องการของสุนัข แต่สุนัขกลับไม่ต้องการ คำว่า “**ขี้ก้อนใหญ่**” หมายถึง “**ขี้ก้อนใหญ่**” (เจื่อง ทองสะหวั่น, 2010, หน้า 10)

4. มีความรู้ความสามารถ คนลาวมีทัศนะว่าคนที่ผู้นำปกครองประเทศต้องมีความรู้ความสามารถ เพราะนอกจากความรู้จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำให้ดูน่าเชื่อถือ ทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้ปกครองแล้ว ยังสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารบ้านเมือง เพื่อนำบ้านเมืองสู่ความเจริญผาสุกด้วย หากปราศจากความรู้ความสามารถ ผู้นำนั้นย่อมไร้คุณค่า ไร้ศักดิ์ศรี จึงไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำปกครองคนอื่น ภาชิตได้เปรียบผู้นำที่ปราศจากความรู้ว่าเหมือนกับหนังสือที่วางที่ถูกไฟเผาไหม้จนม้วนงอ ไม่สามารถที่จะดึงซึ่งออกมาใช้ประโยชน์อันใดได้ ดังคำว่า (ดวงจัน วันนะบุบผา, 2009, หน้า 5)

ເປັນຊຸນນີ້

ວິຊາໃຫ້ມີມາກ

เป็นขุน (เจ้านาย) นี้

วิชาให้มามาก

ຢ່າໄດ້ເປັນຢ່າງຫັງແຫ້ງ

ມາຈອບພໍໄຟໄໝ້ໂງດໂງ

อย่าได้เป็นอย่างหนังแห้ง

มาจอบพ้อ (พบ) ไฟไหม้โง่โง (งอ)

โลกทัศน์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำด้านความรู้ความสามารถนี้ถูกตอกย้ำและให้น้ำหนักความสำคัญอย่างมากในภาชิตหลายเล่ม จะแตกต่างกันเพียงการใช้คำเท่านั้น โดยกล่าวว่า หากปราศจากความรู้ความสามารถแล้วอย่าได้คิดอาสาเป็นผู้นำปกครองคน หรือคิดเกี่ยวข้องกับกิจการใด ๆ ด้านการบริหารบ้านเมือง ความว่า

ความรู้น้อย

ความรู้น้อย

(บุญเลิศ ทัมมะจัก และดวงจันทร์ วันนະบุบผา, 2008, หน้า 2)

ความรู้น้อย

ความรู้น้อย

ความรู้น้อย

ความรู้น้อย

อย่าผ่านถอยเมือง

อย่าผ่านครองเมือง

อย่าถิถานเมือง

อย่าคิด (คิด) การเมือง ...”

(มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 17)

อย่าอวถอยเมือง

อย่าอ่าว (คิด) ครองเมือง...”

(เจื่อง ทองสะหวั่น, 2010, หน้า 27)

ภาชิตสะท่อนว่าความรู้ความสามารถประการหนึ่งที่ถูกครองต้องมีได้แก่ การรู้หลักการบริหารจัดการเกี่ยวกับคน กล่าวคือ ต้องรู้จักเลือกใช้คนให้เหมาะสม กับงานแต่ละหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งหน้าที่สำคัญๆ เช่น งานการเงินการ คลังซึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจอันเป็นหัวใจสำคัญของประเทศ ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะให้ คนไม่มีความรู้ความสามารถด้านเศรษฐกิจมาบริหารงาน และที่สำคัญคือ ต้องไม่ใช่ ญาติพี่น้องหรือพวกพ้องของตนมาคุมการเงินการคลังของประเทศ เพราะนอกจาก จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศเสียหายแล้ว ยังอาจถูกมองว่ามีเจตนาที่จะทุจริตต่อ ชาติบ้านเมืองด้วย มีความดังนี้ “นักบวชหนึ่ง นักรบหนึ่ง พงษ์พันธุ์ สามอย่างนี้ อย่าเอามาเป็นหัวหน้าคลัง” (หุมพันธ์ รัตตะนะวง, 2007, หน้า 28) นอกจากนี้ ผู้นำต้องรู้กาลเทศะในการใช้คน กล่าวคือ รู้ว่าเมื่อใดควรใช้ และ จะใช้อย่างไร ดังความว่า “สืบสืบไผ่ เมื่อข้าเสียมมาไ้เมือง - สรรเสริญ ไพร่ เมื่อข้าศึกมาใกล้เมือง” (อ่อนสี ปะชาว, 2007, หน้า 58)

5. มีภาวะผู้นำ ภาชิตสะท่อนโลกทัศน์ของคนลาวว่า ผู้ปกครองต้องมีภาวะผู้นำ กล่าวคือ ต้องมีความกล้าหาญ ไม่ซ้ซลาด บ้านเมืองจึงจะเจริญ รุ่งเรือง ความว่า (บุญยก แสนสุนทอน, 2008, หน้า 20)

ถัมน้ำมันเอาถินกำ

ครันแม่น (ถ้ำ) เอาคนกล้า

ถัมน้ำมันเอาถินกำ

ครันเอาคนขี่หย่าน (ขี่ลาด)

ถองเมืองมันจิ้งจูง

ครองเมืองมันจิ้งจูง

ถองบ้านบ่อจูงเรือ

ครองบ้านบ่อจูงเรือ

ความกล้าหาญของผู้ปกครองต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ใต้ปกครอง สะท้อนจากภาษิตว่า ผู้นำต้องกล้าออกหน้าก่อนบริวาร ดังความว่า “ถีก่อนเป็นขุน ถีก่อนเป็นไพร่ - ตก (ไป) ก่อนเป็นขุน ตกหลัง (ไปหลัง) เป็นไพร่” (อ่อนสี ปะชาว, 2007, หน้า 18) ภาษิตบทหนึ่งได้เปรียบเทียบผู้ใต้ปกครองเป็นเหยี่ยว ส่วนผู้นำเป็นพญาแร้งกับและพญาหงส์ทองว่า สัตว์ชาติแร้งและพญาหงส์ทองจะไม่บินตามหลังเหยี่ยว มีความดังนี้ (เจือง ทองสะหวาน, 2010, หน้า 56)

เจ้าฮาดแฉ้ง

เชื้อชาติแร้ง

แนวฮักถำ

แนว (สัตว์ชาติ) หงส์คำ (ทอง) บ่ห่อนบินนำ (ตาม) รุ้ง (เหยี่ยว)

บ่บินเวินนำแหลว

บ่บินเวิน (เจ็ด) นำ (ตาม) แหลว (เหยี่ยว)

บ่ฮ่อนบินนำรุ้ง

ภาวะผู้นำอีกประการหนึ่งที่ผู้นำพึงมี คือ การกล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ต่างจากคนอื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล รู้จักคิดนอกกรอบ จึงจะสามารถนำพาบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองปลอดภัย โดยเปรียบเทียบกับลักษณะการคิดนอกกรอบเหมือนกับการแหวนแหขึ้นโคก และการใช้ส้อมจับไก่ในหนอง ความว่า (หุมพัน รัตตะนะวง, 2007, หน้าคำนำ)

ปากกิมปา

อยากกินปลา

ปากกิมไก่อูโอก

อยากกินไก่ผู้โอก (ไก่อูผู้ที่ตัวใหญ่)

ใช้ทอานแหขึ้นโคก

ให้ทอานแหขึ้นโคก

ใช้ส้อมลุ่มมกรูอทออง

ให้ส้อมลุ่มมกรูอทออง

6. **มีใจกว้าง** ภาชิตสะท้อนบทบาทของผู้ปกครองที่คนลาวต้องการอีกประการหนึ่งคือ ต้องเป็นคนที่มีความใจกว้างขวาง ดังคำว่า “**ถ้าเป็นขุนให้มิใจกว้าง**” (บุณเลิศ ทัมมะจัก และดวงจันทร์ วัณนะบุบผา, 2008, หน้า 2) ทั้งนี้หากผู้ปกครองมีความใจกว้างขวาง นอกจากจะทำให้ผู้ใต้ปกครองรักและยอมรับนับถือแล้ว ความใจกว้างของผู้ปกครอง จะทำให้ผู้ใต้ปกครองกล้าเสนอความคิดเห็นต่อผู้ปกครอง ด้วยมีความเชื่อมั่นว่าหากแม้ความคิดของตนจะ “ไม่ถูกใจ” แต่ตนก็จะไม่ถูกผู้ปกครองลงโทษ เพราะผู้นำซึ่งเป็นผู้บริหารบ้านเมืองมีความใจกว้างและเมตตาต่อประชาชนเป็นพื้นฐาน บ้านเมืองก็จะมีเจริญรุ่งเรืองและมีความสุขสงบ ดังความว่า (บุณเลิศ ทัมมะจัก และดวงจันทร์ วัณนะบุบผา, 2008, หน้า 83-84)

ใส่เป็นขุนมิใจสะทาลาด	พะบาทเจ้า
ไฟ (ใคร) เป็นขุน มีใจฉลาด	พระบาทเจ้า
อิงอยู่สะเทอยเมือง	มิใจรักไข่
องค์อยู่เสวยเมือง	มิใจรักไพร่
เจ้าผู้ขึ้น	ยังมากทักทวน
เขาผู้ขึ้น	ยังมากหนักหนา
ในโลกา	เงินคำบ่ไธ
ในโลก	เงินคำ (ทอง) บ่ไธ
ไต้ลุ่มฟ้า	สุกัลลวณสู่เมือง
ไต้ลุ่มฟ้า	สุขลวณสู่เมือง
ถ้าแค้นเถือง	บ่มีสัทยา
คำ (ความ) แค้นเคือง	บ่มีสัทยา

7. **รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะของผู้ปกครอง** ผู้ปกครองต้องประพฤติและวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหน้าที่ของตน คือต้อง “**ตั้งมั่นให้สมเือง** - ตั้งมั่นให้สมเชิง” (เจือง ทองสะหวั่น, 2010, หน้า 66) หมายความว่า เมื่อเป็น

ใหญ่แล้วต้องทำตัวให้เหมาะสม ต้องไม่ทำตัวให้ผู้ใดปกครองผิดหวัง ดังภาษิตที่กล่าวเปรียบเทียบกับผู้นำที่ทำตัวไม่เหมาะสมไม่น่านับถือ เหมือนกับช้างที่เป็นสัตว์ใหญ่ แต่กลับประพฤติตัวคล้ายกับแมว ความว่า “**ຊີ້ບໍ່ຊ້າງ ຮ່າງທໍ່ແມວ** - ชื้อเท่าช้างร่างเท่าแมว” (มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 3) ทั้งนี้การวางตัวให้เหมาะสมของผู้นำ นอกจากจะทำให้ผู้ใดปกครองรู้สึก “รักและยำเกรง” แล้ว ยังเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการควบคุมผู้ใดปกครองได้ด้วย

8. รักและปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง ภาษิตสะท้อนว่า คุณสมบัติประการสำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้นำปกครองบ้านเมืองก็คือ ต้องเป็นคนที่รักและปรารถนาดีต่อบ้านเมือง รู้จักบุญคุณของชาติบ้านเมืองของตน โดยเปรียบเทียบกับผ้าที่มีเหลี่ยมมีมุมไม่ควรเอามาทำย่าม และ “คนหลงเมือง” คือคนที่ไม่รู้จักบุญคุณแผ่นดินอย่าได้เอามาเป็นผู้นำปกครองบ้านเมือง ดังความว่า (หุมพัน รัตตะนะวง, 2007, หน้า 36)

ຜ້າສີແຈ່ງ

ຍ່າເອົາມາເຮັດຖົງ

ผ้าสีแฉ่ง (มุม)

อย่าเอามาเหັด (ทำ) ถุง (ย่าม)

ຄົນຫລົງເມືອງ

ຍ່າເອົາມາເຮັດເຈົ້າ

คนหลง (หลง) เมือง

อย่าเอามาเหັดเจ้า

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประโยชน์สุขของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง สะท้อนจากภาษิต ความว่า “**ເຈົ້ານາຍບໍດີ ເຫັນແກ່ເງືອນແສນໄທ ເຈົ້ານາຍດີ ເຫັນແກ່ໄພ່ແສນເມືອງ** - เจ้านายป่ดี เห็นแก่เงินแสนไห เจ้านายดี เห็นแก่ไพร่แสนเมือง” (มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 15) ทั้งนี้คนลาวมีทัศนคติว่าผู้ปกครองที่เห็นแก่ผลประโยชน์ของตนมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ ย่อมทำให้ประเทศชาติวิบัติ เพราะผู้นำประเภทนี้จะดึงบริวารประเภทเดียวกันเข้ามาอยู่รับใช้ใกล้ชิด และร่วมกันฉกฉวย ตักตวงผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองไปเป็นของตนและพวกพ้อง สะท้อนจากภาษิตที่

เปรียบเทียบผู้ปกครองที่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์ของบ้านเมืองมาเป็นของตนและพวกพ้อง เหมือนกับฝูงนกเอี้ยงที่ต่างพากันรุม จิก ตอด กินผลของต้นโพต้นไทร (หมากโพไทร) ซึ่งหมายถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างโจ่งแจ้ง (แซวแซว) แต่ไม่มีนกตัวใดยอมส่งเสียงบอกกับตัวอื่น เพราะต่างก็ได้ผลประโยชน์ด้วยกัน โดยทั่วหน้า ดังความว่า (หุมพันธ์ รัตตะนวง, 2007, หน้า 28)

นิกรอิฐกรินทมาภไโพไร

แซวแซวสวบมิไธอ

นกอีเอี้ยงกินหมากโพไร (ผลโพผลไทร)

แซวๆ เสียงบมิโต (ตัว) ร้อง

โตอยู่ลุ่มแขวงมณฑลจันทบุรี

โตอยู่ถิ่นที่มณฑลจันทบุรี

ตัวอยู่ลุ่ม(ข้างล่าง)แห่งหน้ากินง่า (กิ่งไม้) เถิง (ข้างบน) ตัวอยู่เถิง
ก้นหน้ากินง่าลุ่ม

9. รัก เมตตา และไมลิมบุญคุณของประชาชน ภาษิตสะท้อนว่า ผู้ปกครองต้องมีความรัก ความเมตตาต่อผู้ใต้ปกครองไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองระดับใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับชาวบ้าน อย่างเช่น “ขุนกวาน” ซึ่งเป็นผู้ปกครองระดับหมู่บ้าน (ปัจจุบันเรียกว่า “นายบ้าน” หมายถึงหัวหน้าหมู่บ้าน) ที่ “มีบทบาทสำคัญในฐานะตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างไพร่กับขุนนางชั้นสูงและพระมหากษัตริย์ในอดีต” (โสภี อุ่นทะยา, 2551, หน้า 123) โลกทัศน์ดังกล่าวสะท้อนอย่างชัดเจนในภาษิต มีความดังนี้ “เป้นมย ไร่รักทามู เป้นขุนกวาน ไร่รักลูกบ้าน - เป็นนายให้รักหมู่ (เพื่อน/บริวาร) ...เป็นขุนกวาน (หัวหน้าหมู่บ้าน) ให้รักลูกบ้าน” (มหาสิลา วีระวงส์, 2000, หน้า 19) ทั้งนี้การที่ผู้นำต้องให้ความสำคัญกับประชาชน เพราะประชาชนซึ่งเป็นคนใต้ปกครอง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครอง หากปราศจากประชาชนแล้ว ผู้นำก็ไม่สามารถเป็นผู้ปกครองได้ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในรูปแบบใด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หากประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมไม่ยอมให้ปกครองแล้ว ผู้นำซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของสังคม ก็หมดความชอบธรรมในการปกครอง สะท้อนจากภาษิตที่เปรียบเทียบผู้นำกับ “แก้วมณี” ว่าแม้จะมี

คุณค่ามากเพียงใดก็ตาม หากปราศจากประชาชนที่เป็นเสมือนเรือนแหวนทอง ที่รองรับหัวแหวนแล้ว อัญมณีนั่นก็ไม่ต่างอะไรกับก้อนกรวดหรือหินแร่ธรรมดาทั่วไป ดังความว่า **มะนิโชแก้ว มะขามินลูกปะเล็ด บ่มีคำข่มขู่ มะนิแก้วท่าหล่าจาง** - มณีโชติแก้ว มหานิลลูกประเสริฐ บ่มีคำ (ทอง) ห่อหุ้ม มณีแก้วก็ หล่า (ซีด) จาง” (บุญยก แสนสุนทอน, 2008, หน้า 33) ภาษิตอีกบทหนึ่ง เปรียบผู้นำกับดวงจันทร์ว่า การที่ดวงจันทร์ ดูเด่นและสวยงาม ก็เพราะมีดวงดาวเป็นบริวารรายล้อม ความว่า **“จันใสแจ๋ดอจกรวอ บ่มีถ่อง จันบ่มีดาวล้อม จันเจ้าบ่ท่อนเรื่อ** - จันทรใสแจ๋ดอจกรวอ เดียว บ่มีค่อง (งาม) จันทรบ่มีดาวแวดล้อม จันทรเจ้าบ่ท่อนเรื่อ” (หุมนัน รัตตะนระง, 2007, หน้า 12)

ดังนั้น ผู้ปกครองต้องตระหนักว่าประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการปกครอง เป็นผู้มีบุญคุณกับตน และต้องไม่ลืมนึกของประชาชน ดังความว่า **“ถันได้เป้นนายแล้ว ย่าลิมเชื้อธาตสะดอน - ครั้น (เมื่อ) ได้เป้นนายแล้ว อย่าลืมเชื้อราษฏร”** (ดวงจัน วันนะบุบผา, 2009, หน้า 14) เพราะหากปราศจากประชาชนที่ช่วยสนับสนุนแล้ว ตนก็ไม่สามารถเป็นผู้นำได้ โดยเปรียบเทียบผู้ปกครองกับพระยาซึ่งเป็นขุนนางระดับสูงได้ชี้ข้างมีคั่นร่วมให้ หากปราศจากผู้ใต้ปกครองซึ่งเปรียบเหมือนกับเสนาที่คอยพิทักษ์รักษา เฝ้าข้างแล้ว ขาของข้างอาจถูกข้าศึกฟันหัก ทำให้ผู้นำตกจากหลังข้างได้ ดังความว่า **“ถันเจ้าได้ຂໍ້ຊ້າງ ກັງຮົ່ມເປັນພະຍາ ຢາໄດ້ລົມເສນາ ຜູ້ແທ່ນຳຕີນຊ້າງ** - ครั้นเจ้าได้ชี้ข้าง กັງ (กั้น) ร่มเป็นพระยา อย่าได้ลืมเสนา ผู้แห่หน้า (ตาม) ตีนข้าง” (มหาสีลา วีระวงส์, 2000, หน้า 24) หากผู้ปกครอง ลืมบุญคุณของประชาชนซึ่งเป็นผู้สนับสนุนตนแล้ว ในที่สุดตนเองก็จะได้รับวิราร หมดยศหมดศักดิ์ และหมดความน่าเชื่อถือ ดังความว่า **“ถันได้เป้นนายแล้ว ຢາລົມຄຸນໄພ ຄັນທາກໄພບໍ່ພ້ອມ ສີໜ້າບໍ່ເຮືອງ** - ครั้นได้เป็นนายแล้ว อย่าลืมคุณไพร่ ครั้นหากไพร่บໍ່พร้อม สีหน้าบໍ່ເຮືອງ” (เจือง ทองสะหวัน, 2010,

หน้า 23) แอมอนิเย (2539, หน้า 112-113) ได้ให้เหตุผลถึงการที่ประชาชนมีความสำคัญกับผู้นำอย่างมาก เนื่องจากในอดีต “ชาวลาว...มีการแข่งขันกันระหว่างผู้นำเพื่อเกียรติยศของตนและความทะนงอวดอ้างว่า ผู้ใดมีคนอยู่ด้วยมากกว่าซึ่งก็เป็นลูกบ้านนั่นเอง พวกผู้นำจะถูกทอดทิ้งถ้าเขาสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้เกิดแก่พวกลูกบ้าน..” ดังนั้น ผู้ปกครองต้องรัก เมตตาประชาชน และต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชน ต้องอุทิศสละทุ่มเททำงานเพื่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความรักความศรัทธา จึงจะประสบความสำเร็จในการปกครอง คือ “มีสีมีวัน” ดังคำว่า “**ยาภมีสีมีวัน ไช้นอนดินเกือภมุ่น** - **ออยากมีสีมีวัน** (ออยากประสบความสำเร็จ) **ไห้นอนดินเกือภมุ่น**” (หุมนัน รัตตะนะวง, 2007 หน้าคำนำ) ทศนะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เมธินีย ชุ่มผล (2548, หน้า 77) ที่กล่าวถึงการรักษาอำนาจของผู้นำด้วยการเลี้ยงใจลูกน้องไว้ ความว่า “การมีอำนาจอยู่ในมือนั้น ไม่จำเป็นต้องทำตัวให้อยู่เหนือผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอไป การทำตัวให้กลมกลืนก็สามารถทำให้เกิดความเคารพยำเกรงได้ในเวลาเดียวกัน”

10. เคารพฮิตบ้านคองเมือง ภาจิตสะท้อนว่า ผู้นำซึ่งเป็นผู้ปกครองทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง ต้องเคารพปฏิบัติตาม “ฮิตบ้าน คองเมือง” หากไม่ปฏิบัติแล้วย่อมเป็นผู้ปกครองที่ดีไม่ได้ ดังคำว่า “**ແມ່ນເປັນຊຸນບໍ່ຍາຣິດບ້ານເຖົ້າບ້ານບໍ່ດີ** - **ແມ່ນ** (หาก) **ເປັນຊຸນ** **ບໍ່ຍາຣິດ** (ยำเกรง) **ฮิตบ้าน** **ເຖົ້າ** (เผ่า) **ນັ້ນບໍ່ດີ**” (บุณเลิต ทัมมะจัก และดวงจัน วันนะบุบผา, 2008, หน้า 77)

“ฮิตบ้าน คองเมือง” หรือที่เรียกว่า “ฮิตสิบสอง คลองสิบสี่” นั้น จารุบุตร เรืองสุวรรณ (2527, หน้า 150-158) ได้อธิบายถึง “ฮิตสิบสอง” ว่าเป็นจารีตสิบสองรายการหรือประเพณีประจำสิบสองเดือนที่กำหนดให้สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสมาชุมนุมร่วมทำบุญเป็นประจำทุก ๆ เดือนของรอบปี ทำให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีโอกาสเข้าวัด ได้ใกล้ชิดกับหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา และทำให้ประชาชนในหมู่บ้านละแวกใกล้เคียงกันมีโอกาสรู้จัก
มักคุ้นกันยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความสามัคคีในสังคม ดังนั้นการที่ผู้ปกครองเคารพ
และปฏิบัติตาม “ฮิตบ้าน” นอกจากจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎร
ปฏิบัติตามจารีตประเพณี และในขณะเดียวกันก็จะได้พลเมืองที่มีคุณภาพ มี
ความรักความสามัคคีกันแล้ว ยังส่งผลให้บ้านเมืองมีความมั่นคงและสงบสุขด้วย

ส่วน “คองสิบสี หรือ คลองธรรม” คือแนวทางหรือกรอบกติกาที่
พึงประพฤติปฏิบัติสิบสีประการของบุคคลทั่วไปในสังคมและชนชั้นปกครอง
เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข (สาร สารทัศนายนันท์, 2530,
หน้า 65) ทั้งนี้ “คอง” สำหรับผู้ปกครองเรียกว่า “ฮิตเจ้าคองขุน หรือ
ฮิตท้าวคองเพีย” เป็น “หลักธรรมหรือแบบแผนการประพฤติปฏิบัติสิบสีประการ
ที่กำหนดให้เจ้านาย ท้าวพระยาผู้ปกครองต้องปฏิบัติเพื่อให้บ้านเมืองมีความ
มั่นคง และมีความสุขสันติ” (อภิชาติ ทองอยู่, 2528, หน้า 27 อ้างอิงใน สมนึก
นุชแมน, 2552, หน้า 16) มีเนื้อหาโดยสรุป 4 ประการ (ชมรมอีสานและอินโด
จีนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2002 และนิวัฒน์ พ. ศรีสุวรรณันท์, 2539, หน้า
312) ดังนี้

ประการแรกผู้นำหรือผู้ปกครองต้องมีความหนักแน่น ไม่หุนเหิน รู้จัก
เลือกใช้คนดีมีความสามารถ เช่น รู้จักแต่งตั้งอำมาตย์ราชมนตรีที่มีความเฉลียว
ฉลาด ซื่อสัตย์ ตั้งอยู่ในสัตย์ธรรมให้มาช่วยงานด้านการปกครองบริหารบ้าน
เมือง ประการที่สอง ผู้ปกครองต้องสามารถหลอมรวมให้หมู่เสนาอำมาตย์
ตลอดจนข้าราชการมีความสามัคคีกัน และต้องหมั่นประชุมปรึกษาราชการ
งานด้านบริหารอย่างสม่ำเสมอ ประการที่สาม ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องส่งเสริม
ทำนุบำรุงศาสนาและประเพณี ประการสุดท้ายคือ ผู้ปกครองพึงมีสมบัติอัน
ประเสริฐคู่บุญบารมีสิบสีประการที่เป็นเครื่องมือในการปกครองบ้านเมืองให้
มีความมั่นคง ความสุขสงบ ความเจริญรุ่งเรืองถาวร สมบัติทั้ง 14 ประการ
ได้แก่

(1) หูเมือง หมายถึง มีราชทูตที่ฉลาดด้านการต่างประเทศ (2) ตาเมือง หมายถึง มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้ฉลาดในการให้คำแนะนำปรึกษาและสั่งสอนให้ความรู้ (3) แก่นเมือง หมายถึง มีพระสงฆ์ผู้ธรรมวินัยเพื่อจะได้เกื้อกูลส่งเสริมศาสนาและอบรมสั่งสอนประชาชนให้อยู่ในศีลในธรรม (4) ประตุมือง หมายถึง มีการส่งสมเครื่องศาสตราวุธให้พร้อมเผื่อยามศึกสงคราม (5) รากเมือง หมายถึง มีโหราจารย์ผู้แม่นยำ (6) เหน้เมือง หมายถึง มีเสนาผู้ซื่อสัตย์กล้าหาญช่วยในการบริหารบ้านเมือง (7) ชื่อเมือง หมายถึง มีผู้ปกครองระดับหมู่บ้านที่ซื่อสัตย์ (8) ฝาเมือง หมายถึง มีทหารที่อาจสามารถ (9) แปะเมือง หมายถึง มีท้าวพระยาซึ่งเป็นผู้ปกครองที่ประกอบด้วยศีลธรรมอันดี (10) เขตเมือง หมายถึง มีเสนาอำมาตย์ผู้ฉลาดรอบรู้ว่าพื้นที่ใดดีหรือไม่ดี (11) สติเมือง หมายถึง มีเศรษฐี พ่อค้าผู้มั่งคั่งซื่อสัตย์ที่สนับสนุนโภครทรัพย์แก่บ้านเมือง (12) ใจเมือง หมายถึง มีแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรค (13) ค่าเมือง หมายถึง มีภาคพื้นภูมิประเทศ และพลเมืองที่ดี และ(14) เมฆเมือง หมายถึง มีเทพอารักษ์ที่คอยปกป้องรักษาบ้านเมือง

ด้วยเหตุนี้ ผู้ปกครองที่ดีต้องยึด “ฮิต - คอง” เป็นเครื่องมือในการปกครอง เพื่อประชาชนและบ้านเมืองจะได้มีความสงบสุขร่มเย็น ดังนั้น “ฮิต - คอง” จึงเป็นเสมือน “ธรรมนูญจาริต” ที่เป็นเครื่องควบคุม ตรวจสอบผู้ปกครองและบริวารมิให้ประพฤติหรือใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ชอบธรรม หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามฮิต-คองแล้ว ย่อมหมดความชอบธรรมในการเป็นผู้ปกครอง ในที่สุดก็จะตกต่ำ บริวารและประชาชนก็จะหนีหายจากไปหมด

11. ต้องได้รับการยอมรับจากครอบครัวและบุคคลรอบข้าง นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ภาชิตสะท้อนโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองว่า บุคคลที่จะอาสาทำหน้าที่เป็นผู้นำบริหารปกครองบ้านเมือง ต้องได้รับการเห็นชอบและยอมรับทั้งจากครอบครัวและบุคคลคนรอบข้างด้วย ดังความว่า “**ມັກເປັນເພີຍ ໃຫ້ຖາມພີນ້ອງ ໃຈໃສ່ສ່ອງ**

กันแล้วจึงไป - มักเป็นเพียง (พญา) ให้ถามพี่น้อง ใจใส่อง กันแล้วจึงไป” (บุญเลิศ ทัมมะจัก และดวงจัน วันนะบุบผา, 2008, หน้า 2) เพราะภาระหน้าที่ของผู้นำที่ทำหน้าที่บริหารปกครองบ้านเมืองนั้นเป็นภาระงานที่หนัก หากบุคคลในครอบครัวไม่สนับสนุนยินยอมให้ทำงานและคนรอบข้างที่ใกล้ชิดไม่ยอมรับ ย่อมไม่สามารถจะประสบความสำเร็จในตำแหน่งของผู้นำได้

ทัศนะดังกล่าวนี้ยังคงดำรงอยู่ในสังคมของลาว แม้ว่ารูปแบบการปกครองในสมัยปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต สะท้อนจากวิธีการคัดเลือกผู้นำทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ กล่าวคือ ผู้ที่จะอาสาทำงานเป็นผู้นำในการบริหารบ้านเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นด้วยการลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว ต้องเป็นผู้ที่มีต้นทุนทางสังคมสูงเป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนมาเป็นเวลายาวนานจนเป็นที่ยอมรับ และมีผู้รับรองเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่สังคมระดับหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่เรื่อยไปจนถึงระดับเมือง ระดับแขวง ฯลฯ มิใช่ใครจะมาสมัครก็ได้ เพราะผู้สมัครจะต้องถูกตรวจสอบประวัติอย่างละเอียดและเข้มงวดจากองค์กรจัดตั้งของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และ/หรือจากองค์กรจัดตั้งอื่น ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคฯ เช่น สหพันธ์ชาวนาหนุ่มลาว (สหพันธ์เยาวชน) สหพันธ์แม่หญิงลาว (สมาคมสตรีลาว) กรมบาลลาว (สหพันธ์กรรมกร) ฯลฯ ซึ่งองค์กรจัดตั้งเหล่านี้จะมีอยู่ในทุกสังคมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับเมือง ระดับแขวง ฯลฯ รวมถึงสถานที่ทำงานด้วย ทั้งนี้ ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำปกครองบ้านเมืองจะต้องเป็นสมาชิกสังกัดองค์กรจัดตั้งองค์กรใดองค์กรหนึ่ง และต้องแสดงเจตจำนงต่อองค์กรที่ตนสังกัดเพื่อให้องค์กรพิจารณาคัดเลือก โดยแต่ละองค์กรจะคัดเลือกผู้สมัครที่มีประวัติไม่ต่างพร้อยและมีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ จนได้รับการยอมรับจากคนในองค์กรและชุมชน เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณาร่วมกันกับองค์กรจัดตั้งอื่น ๆ จากนั้นทุกองค์กรก็จะร่วมกันพิจารณาคัดเลือกบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคฯ แล้วเสนอต่อพรรคฯ เพื่อให้ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตัวอย่างชัดเจนที่แสดงถึงการยอมรับของคนในสังคมต่อบุคคลที่จะอาสา
มาเป็นผู้นำ เห็นได้จากการเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน หรือที่ สปป.ลาว เรียกว่า
“นายบ้าน” ที่นอกจากจะผ่านการตรวจสอบอย่างเข้มข้นและผ่านการคัดเลือก
จากองค์กรจัดตั้งต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านแล้ว ยังต้องได้รับการยอมรับจากคนใน
หมู่บ้านด้วย ทั้งนี้เพราะระบบการลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำของลาวมีความ
แตกต่างและซับซ้อนในการกลั่นกรองอย่างมาก กล่าวคือ ในการลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งนายบ้านนั้น ไม่ใช่สมาชิกในหมู่บ้านทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกนายบ้านได้ เพราะสิทธิในการเลือกจะเป็นของครอบครัว
ไม่ใช่ของบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “หนึ่งครอบครัว หนึ่งเสียง หรือหนึ่ง
สิทธิ” โดยแต่ละครอบครัวจะได้บัตรเลือกตั้ง “นายบ้าน” เพียง 1 ใบเท่านั้น
(ลักพะนมวัน บัวละพา, ผู้ให้ข้อมูล, 25 ธันวาคม 2556) นั่นหมายความว่า
ภายในครอบครัวต้องปรึกษาหารือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันให้เรียบร้อยก่อนว่า
จะเลือกใครเป็นนายบ้าน จากนั้นจึงไปหย่อนบัตรเลือกตั้ง ทั้งนี้การเลือกตั้ง
ใน สปป.ลาวเป็นแบบ “กาออก” คือ กาหมายเลขที่จะไม่เลือก ซึ่งผู้ที่ได้รับ
คะแนนมากที่สุดและลดลงไป จนครบจำนวนที่ต้องคัดออก จะเป็นผู้ที่ไม่ได้
รับการเลือกตั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนที่จะอาสาเป็นผู้นำปกครองในระดับ
ต่างๆ นั้น ต้องได้รับความเห็นชอบและยอมรับทั้งจากคนในครอบครัวและคน
รอบข้างด้วย จึงจะสามารถเป็นผู้นำปกครองคนอื่นได้

สรุป

ภาคีลาวสะท้อนโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองว่า บ้านเมือง
จำเป็นต้องมีผู้ปกครองเพื่อเป็นหน้าเป็นตาหรือศรีสง่าของประเทศ และเพื่อ
ป้องกันข้าศึกศัตรูไม่ให้เข้ามารุกราน ทั้งนี้ผู้ปกครองสูงสุดควรมีเพียงคนเดียว
เพื่อจะได้มีอำนาจในการบริหารจัดการได้เต็มที่ แต่ต้องไม่ใช้อำนาจไปในทางที่ไม่
ชอบธรรม คุณสมบัติที่สำคัญคือ คนที่จะเป็นผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถ

ในการบริหารบ้านเมืองโดยไม่เป็นหุ่นเชิดของใคร ต้องมีภาวะของการเป็นผู้นำคือ มีความกล้าหาญ และมีวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องใจกว้าง รู้จักวางตัวให้เหมาะสม อีกทั้งต้องมีความรักและปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง กล่าวคือ ต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองหรือของพวกพ้อง นอกจากนี้ผู้นำต้องมีความรัก และเมตตาประชาชน ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าประชาชนมีบุญคุณกับตน การที่ตนได้เป็นผู้นำปกครองประชาชน ก็เพราะประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมยอมรับให้ตนปกครอง หากปราศจากการยอมรับของประชาชนแล้ว ตนก็ไม่สามารถเป็นผู้ปกครองได้ อีกประการหนึ่งคือ ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องตั้งมั่นอยู่ในฮึด-คอง และนำฮึด-คองมาใช้เป็นหลักในการปกครอง นอกจากนี้สิ่งสำคัญคือ คนที่จะอาสามาเป็นผู้นำปกครองคนอื่นนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนและยอมรับทั้งจากครอบครัวและคนรอบข้างด้วย

อภิปรายผล

โลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้นำหรือผู้ปกครองที่สะท้อนจากภาชิตชี้ให้เห็นว่าเป็นผลจากการหลอมรวมแนวคิดดั้งเดิมแบบจารีตนิยม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจารีตประเพณีและวิถีชีวิตของคนลาว ได้แก่ ฮึด-คอง ผนวกกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของลาว กล่าวคือ ฮึด-คองเป็นเสมือนพิมพ์เขียวซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่อยู่คู่สังคมลาวมาเป็นเวลายาวนาน จึงมีอิทธิพลต่อคนลาว ดังที่ แอมอนิเย (2539, หน้า 113) ได้กล่าวถึงความสำคัญของฮึด-คองที่มีต่อสังคมลาวสรุปความได้ว่า นอกจากพระเจ้าแผ่นดินแล้วสิ่งที่ครอบงำจิตใจประชาชนลาวส่วนใหญ่ก็คือ “ฮึด-คอง” ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่พัฒนามาจากระเบียบ กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่สั่งสอนสืบต่อกันมาในลักษณะวิถีประชา จนกลายมาเป็นกฎหมายที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น ฮึด-คองจึงเป็นเสมือนธรรมนูญจารีตที่ผู้ปกครองใช้เป็นหลัก และ

เครื่องมือในการปกครองบ้านเมือง ในขณะที่เดียวกันฮึด-คองก็เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและควบคุมผู้ปกครองไม่ให้ประพฤติผิดจารีตประเพณี และไม่ให้อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรมอันจะทำให้ประชาชนและบ้านเมืองเดือดร้อนด้วย

นอกจาก “ฮึด-คอง” แล้ว ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองการปกครองของ สปป.ลาว นับเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งในการหลอมรวมเป็นโลกทัศน์ของคนลาว กล่าวคือ ตลอดระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย ผู้นำที่ปกครองประเทศลาวส่วนใหญ่มักได้รับการแต่งตั้งจากประเทศเจ้าอาณานิคมไม่ว่าจะเป็นจากสยาม ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น หรือสหรัฐอเมริกา ผู้ปกครองของลาวในอดีตส่วนใหญ่จึงไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงในการบริหารประเทศ เพราะต้องฟังคำสั่งของประเทศเจ้าอาณานิคมมากกว่าเสียงของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเดือดร้อน และแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ทำให้ประเทศชาติแตกแยก แม้ภายหลังเมื่อลาวได้รับอิสรภาพอย่างแท้จริง และเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์แล้ว ได้มีการนำแนวคิดแบบจารีตมาผสานเข้ากับการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคัดเลือกผู้นำในการปกครองบ้านเมือง กล่าวคือ บุคคลที่จะเสนอตัวมาเป็นผู้นำต้องได้รับการยอมรับและสนับสนุนทั้งจากครอบครัวและจากประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่จะอาสาเป็นผู้นำปกครองบ้านเมือง ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และต้องมีต้นทุนทางสังคมสูงจนเป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนมาเป็นเวลายาวนาน จนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มิใช่ใครจะอาสาเป็นผู้นำก็ได้

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นว่าโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้ปกครองว่า เกิดจากการหลอมรวมแนวคิดดั้งเดิมแบบจารีตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจารีตประเพณีและวิถีชีวิตของคนลาวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของลาว มาเป็นโลกทัศน์ของคนลาวเกี่ยวกับผู้นำ

บรรณานุกรม

- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2527). **เชิดชูเกียรติอาจารย์จารุบุตร เรืองสุวรรณ**.
กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จารุวรรณ เขาว์นม. (2542). **นิทานพื้นเมืองลาว : ลักษณะเด่นและความสัมพันธ์
กับสังคม**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ อม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจือง ทองสะหวัน. (2010). **คำผญาสุภาพลิต**. เวียงจันทน์: แสงสุวัน.
- ชมรมอีสานและอินโดจีนศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2002).
อีตลิสสองคองลิสสี่. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2556จาก [http://
student.nu.ac.th/isannu/isanculture/culture1.htm](http://student.nu.ac.th/isannu/isanculture/culture1.htm).
- ดวงจันทร์ วันนะบุบผา. (2009). **คำสุภาพลิตพื้นเมืองลาว**. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์หนุ่มลาว.
- ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. (2548). **ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ**. กรุงเทพฯ:
เมืองโบราณ.
- นิวัฒน์ พ. ศรีสุวรรณนท์. (2539). **ประวัติศาสตร์ไทยลาว-อีสาน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- บุญมี กันยา. (2010). **ผญาลาวล้านช้าง**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- บุญยก แสนสุนทอน. (2008). **วันนะคะดีบุราณลาว ผญาอ้อย**. เวียงจันทน์:
ดวงมากานพิมพ์.
- บุญเลิด ทัมมะจัก และดวงจันทร์ วันนะบุบผา. (2008). **กาบปุสอนหลานและ
หลานสอนปู่**. เวียงจันทน์: หนุ่มลาว
- พรนพ พุกกะพันธุ์. (2542). **การบริหารความขัดแย้ง**. กรุงเทพฯ: ว.เพ็ชรสกุล.
- มหาสีลา วีระวงส์. (2000). **สุภาพลิตบุราณ**. เวียงจันทน์: วิสาหะกิดโรงพิมพ์ศึกษา.
- เมธิณีย์ ขุ่มผล. (2548). **ทัศนะและแนวคิดทางสังคมในวรรณกรรมลาวที่ได้รับ
รางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปีค.ศ.1998- 2002**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รัชนี้ ซอโสตถิกุล. (2534). **สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักพะณมวัน บัวละพา. (25 ธันวาคม 2556). **รูปแบบการปกครองของลาว**. [สุภาพร คงศิริรัตน์, ผู้สัมภาษณ์].
- ศูนย์ข้อมูลองค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (2013). **ประเทศลาว**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.thai-aec.com>
- สมนึก นุชแมน. (2552). **การศึกษาข้อค้ำของชาวผู้ไทยบ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวนารนิวาส จังหวัดสกลนคร**. พิษณุโลก: การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สาร สารพัฒนานนท์. (2530). **อีตลีสอง-คลองลีสี่**. เลย: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (สิงหาคม 2554). **ข้อมูลการลงทุนในต่างประเทศ: ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว**. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2556 จาก http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/file_index/2010_laos_0.html
- สุภาพร คงศิริรัตน์. (2553). **การศึกษาพระโลกทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขา**. พิษณุโลก: วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรียา รัตนกุล. (2540). คำเชิงอ้างอิง: สุภาษิต คำพึงเพย คำคม และสำนวนสำเร็จรูป. ใน **รวมบทความเกี่ยวกับ ภาษาไทย** (หน้า 47-65). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- โสภี อุ่นทะยา. (2551). **กฎหมายโบราณลาว : สังคมลาวปี ค.ศ. 1353-1695**. มหาสารคาม: วิทยานิพนธ์ ป.ด. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หุมนัน รัตตะนะวง. (2007). **คำโบราณ (สุภาษิต คำสอน คติทัมพะหยาดงโดย สำนวน)**. เวียงจัน: สะถาบัน ค้นคว้าวัดพะนะท่า.

อ่อนสี ปะชาวง. (2007). **กะติคำคม**. เวียงจัน: หวานใจกานพิม.
แอมอนิเย, เอเจียน. (2539). **บันทึกการเดินทางในลาว**. แปลโดย ทองสมุทร
โดเร และสมหมาย เปรมจิตต์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
Lao P.D.R. Embassy to Thailand. (September 17, 2012). Lao
history. Retrieved on August 2, 2013 from <http://laoembassybkk.com/index.php/lao-history>.

အိမ်ကလေး ... ပျက်စီး

Photography by A-NANDA : issay.hi@hotmail.com
PIXPROS.NET